

УДК 351.746.1:343.85:343.3/7:004.056(477)

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.04.51>

ПРОТИДІЯ СЛУЖБОЮ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ НА ОБ'ЄКТАХ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ: ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ

Герасименко О.М.,
кандидат юридичних наук

Герасименко О.М. Протидія Службою безпеки України кримінальним правопорушенням на об'єктах критичної інфраструктури: поняття та зміст.

У статті досліджуються підходи вирішення термінологічної проблеми визначення поняття та змісту «протидії кримінальним правопорушенням», який застосовується у контексті діяльності Служби безпеки України на об'єктах критичної інфраструктури. За результатом проведеного аналізу дотичних до авторського предмету наукових здобутків, спираючись на фундаментальні доробки, закони логіки та методи пізнання, формулюються поняття терміну та його зміст, визначаються шляхи розв'язання означеної проблеми, а також пропонуються напрями подальших розвідок.

Автором, зокрема, доведено, що терміни «протидія кримінальним правопорушенням», «злочин», «кримінальний проступок», «боротьба із злочинністю», «протидія злочинності», «протидія злочинам» є діалектично взаємопов'язаними, але вони не є тотожними за своєю сутністю. Боротьба зі злочинністю на об'єктах критичної інфраструктури України є видом соціальної діяльності, одним із основних завдань проведення якої виступає протидія кримінальним правопорушенням.

Запропоновано закріпити визначення поняття терміну «протидія кримінальним правопорушенням» у контексті діяльності Служби безпеки України на об'єктах критичної інфраструктури, як об'єкт соціального управління, що представляє собою специфічну діяльність спецслужби у взаємодії та координації з іншими суб'єктами національної системи захисту критичної інфраструктури в Україні із застосування передбачених законодавством спеціальних сил, засобів, видів, форм та методів діяльності, що організується на підставі, в межах повноважень, компетенції та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України, у вигляді системи виконання завдань: попередження; виявлення; припинення; розкриття кримінальних правопорушень, спрямованих на пошук шляхів, засобів та інших можливостей ефективного впливу на

кримінальні правопорушення з метою зниження інтенсивності процесів їх детермінації на усіх рівнях та стадіях, а також нейтралізації дії їх наслідків, забезпечуючи при цьому захист критичної інфраструктури.

Вказується, змістом протидії Служби безпеки України кримінальним правопорушенням на об'єктах критичної інфраструктури є унормована законодавством діяльність спецслужби із застосуванням спеціальних сил, засобів, видів, форм та методів, яка спрямована на виконання завдань: попередження, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень на об'єктах критичної інфраструктури України, з метою забезпечення захисту критичної інфраструктури.

Ключові слова: протидія кримінальним правопорушенням, боротьба із злочинністю, об'єкти критичної інфраструктури, кримінальні правопорушення, злочини, кримінальні проступки.

Gerasymenko O.M. Countermeasures by the Security Service of Ukraine against criminal offenses at critical infrastructure facilities: concepts and content.

The article examines approaches to solving the terminological problem of defining the concept and content of "countering criminal offenses", which is used in the context of the activities of the Security Service of Ukraine at critical infrastructure facilities. According to the results of the analysis of the scientific achievements related to the author's subject, based on fundamental developments, the laws of logic and methods of cognition, the concept of the term and its meaning are formulated, the ways of solving the specified problem are determined, and the directions of further investigations are also proposed.

The author, in particular, proved that the terms "fighting criminal offenses", "crime", "criminal misdemeanor", "fighting crime", "fighting crime", "fighting crimes" are dialectically interrelated, but they are not identical its essence The fight against crime at the objects of critical infrastructure of Ukraine is a type of social activity, one of the main tasks of which is to combat criminal offenses.

It is proposed to consolidate the definition of the term "counteraction to criminal offenses" in the context of the activity of the Security Service of Ukraine at critical infrastructure objects, as an object of social management, which is a specific activity of the special service in interaction and coordination with other subjects of the national system of critical infrastructure protection in Ukraine with the use of special forces, means, types, forms and methods of activity provided for by the legislation, which is organized on the basis, within the limits of authority, competence and in the manner provided for by the Constitution and laws of Ukraine, in the form of a task performance system: warning; detection; termination; disclosure of criminal offenses aimed at finding ways, means and other possibilities of effective influence on criminal offenses in order to reduce the intensity of the processes of their determination at all levels and stages, as well as to neutralize the effect of their consequences, while ensuring the protection of critical infrastructure.

It is indicated that the content of the counteraction of the Security Service of Ukraine to criminal offenses at critical infrastructure facilities is the activity of the special service regulated by law with the use of special forces, means, types, forms and methods, which is aimed at the fulfillment of tasks: prevention, detection, termination and disclosure of criminal offenses at critical infrastructure projects of Ukraine, in order to ensure the protection of critical infrastructure.

Key words: prevention of criminal offenses, fight against crime, critical infrastructure objects, criminal offenses, crimes, criminal misdemeanors.

Постановка проблеми. Результати аналізу загальних теоретичних і правових засад діяльності Служби безпеки України, як суб'єкта національної системи захисту критичної інфраструктури [1] свідчать про те, що серед науковців науки криміналістики та кримінології відсутня єдина термінологічна позиція щодо визначення поняття та змісту терміну «протидія кримінальним правопорушенням», який застосовується у контексті виконання завдань спецслужби на об'єктах критичної інфраструктури. Також спостерігається підміна згаданого вище терміну такими як: «боротьба із злочинністю», «протидія злочинності», «протидія злочинам», що на практиці впливає на сприйняття співробітниками сутності отриманої інформації, вказівок, наказів, рекомендацій, даних, повідомлень.

Зазначена термінологічна проблема є предметом дискусій серед науковців ще з часу прийняття 13 квітня 2012 року Кримінального процесуального кодексу України [2] та законів від 16 травня 2013 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведен-

ня законодавства у відповідність з Кримінальним процесуальним кодексом України» та від 22 листопада 2018 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень (із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 3 грудня 2019 року № 321-IX)» [3]. Наразі питання, що пов'язані із внесеними змінами залишаються актуальними як у теорії, так і у практиці.

Зважаючи на значущість предмету дослідження та його дискусійність, а також з огляду сучасних потреб теорії та практики, вбачається актуальним проведення відповідного дослідження.

З метою отримання максимальної визначеності і обґрунтованості наукових здобутків, дослідження виконаємо за принципом «від загального до конкретного» і з використанням загальних методів пізнання – аналізу та синтезу. Методологічною основою дослідження будуть здобутки філософських та інших сфер наукових знань. Розв'язання означеної наукової проблеми проведемо враховуючи наукову парадигми, що забезпечення стану безпеки від загроз на об'єктах критичної інфраструктури України забезпечується шляхом протидії СБУ кримінальним правопорушенням із застосуванням передбачених законами України спеціальних сил, засобів, видів, форм та методів діяльності. Специфіка наукового вирішення проблеми буде обумовлена об'єктом дослідження та суб'єктом організації цієї діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз розвідок науковцями проблем кримінального права та процесу, оперативно-розшукової діяльності, криміналістики, теорії судової експертизи, які в межах предметів своїх робіт займалися вирішенням питань протидії злочинності та кримінальним правопорушенням в Україні, а саме: злочинності (О.Г. Кальман, І.М. Козьяков, С.С. Мірошніченко, Б.В. Лизогуб, О.М. Подільчак, О.М. Толочко, М.С. Туркот); транснаціональній організованій злочинності (І.М. Гриненко); корупційним правопорушенням у зовнішньоекономічній сфері (Є.Є. Гречин); незаконному обігу наркотичних засобів (А.Л. Василюк); корупції в системі судових органів України (М.М. Луценко); злочинам у сфері міжнародного студентського обміну (А.М. Черняк); злочинності (О.М. Бандурка, О.М. Литвинов); тероризму (І.В. Гора, В.А. Колесник, В.В. Малюк, О.С. Старецький, С.Ф. Тищенко, В.О. Ходанович, А.М. Черняк, Л.І. Щербина); інформаційній небезпеці держави (І.В. Гора, В.А. Колесник, В.В. Малюк, В.О. Ходанович, А.М. Черняк, Л.І. Щербина); криміналістичне забезпечення протидії злочинам на об'єктах критичної інфраструктури

(О.В. Батюк), корупційним кримінальним правопорушенням в Україні (В.М. Дубас); рейдерству в Україні (В.О. Коломійчук); провокації підкупу (Б.М. Мирко); злочинності в оборонно-промисловому комплексі України (С.О. Кожушко); легалізації (відмиванню) корупційних доходів публічними діями (В.М. Шевченко) та ін., засвідчує відсутність актуального визначення та закріплення поняття та змісту терміну «протидія кримінальним правопорушенням», що застосовується у контексті організації діяльності СБУ на об'єктах критичної інфраструктури. Наявні наукові здобутки, що є дотичними до авторського предмету розвідки, частково торкаються зазначеного питання. Отже, комплексного та актуального системного дослідження, що містить розроблені теоретичні засади вирішення термінологічної проблеми обраної теми, немає, що негативно впливає на ефективність наукової і практичної діяльності вітчизняної спецслужби.

Метою статті є розв'язання термінологічної проблеми визначення поняття та змісту терміну «протидія кримінальним правопорушенням», що застосовується у контексті діяльності СБУ на об'єктах критичної інфраструктури. За результатами аналізу наукових матеріалів передбачається підготовка висновків та визначення поняття і змісту термінів, а також формулювання перспективних напрямів подальших розвідок, які є насущними з огляду наукових потреб.

Викладення основного матеріалу. Протягом тривалого часу серед науковців залишаються актуальними проблеми загальної організації боротьби із злочинністю, кримінально-правової протидії окремим злочинам і кримінальним проступкам. Ученими зроблений вагомий внесок у розв'язання багатьох теоретичних та практичних питань у зазначених напрямках. Водночас, поруч з іншими нагальними, науковцями оцінюється як дискусійні ті, що пов'язані з поняттям та змістом словосполучення «протидія кримінальним правопорушенням», яке застосовується у контексті діяльності СБУ на об'єктах критичної інфраструктури, підміною його такими як: «боротьба із злочинністю», «протидія злочинності», «протидія злочинам», кожне з яких має різний зміст.

А.М. Черняк, наприклад, відмічає, що у дослідженнях представників теорії оперативно-розшукової діяльності та кримінального процесу, термін «боротьба зі злочинами» вживається поряд з терміном «протидія злочинам» і здебільшого використовуються як синоніми [4, с. 64]. Ця проблема, на нашу думку, впливає на ефективність теоретичних та практичних засад організації та регулювання відповідної сфери юридичних відносин.

З приводу наведеного Г.В. Новицький зазначає, що «однозначність термінів, їх тлумачення

та сприйняття - дуже важлива умова розвитку та використання знань. Наукові та практичні працівники повинні чітко розуміти, про що йдеться, що обговорюється, як сприймаються і тлумачаться поняття і терміни. Можливо, ніде ця проблема не стоїть так гостро як у юридичних дослідженнях, і тому ні про що істотне неможливо домовитись, якщо немає єдиної термінології та розуміння значень, які надаються термінам, що застосовуються» [5, с. 43]. Учений підкреслює, що «недотримання вимог одноманітності та однозначності термінів призводить до необґрунтованості висновків та рекомендацій, що позбавляє юридичну практику теоретичного обґрунтування». На його думку, це є актуальним особливо в області юриспруденції де багато науковців приділяють уваги уточненню значення понять в теорії та на практиці [6, с. 30]. Зазначене вище та досягнення мети авторського дослідження обумовлює потребу з'ясування загального визначення дискусійних термінів. Розглянемо основні визначення поняття та змісту умовних складових вказаних вище словосполучень.

Так, Словник української мови визначає термін «протидія» як «дія, що спрямована проти іншої дії, перешкоджає їй» [7, Т. 7. С. 317]. Великий тлумачний словник сучасної української мови містить визначення терміну «протидіяти» як «спрямовувати свою дію проти іншого кого-, чого-небудь, діяти всупереч комусь» [8, с. 1173].

У свою чергу Великий тлумачний словник сучасної української мови термін «боротьба» стосовно окремих видів людської діяльності, тлумачить як «дії з метою подолання або знищення кого-, чого-небудь; діяльність, скерована на створення, досягнення чого-небудь» [8, с. 93]. Новий тлумачний словник української мови розкриває поняття терміну «боротьба» як «активне протистояння, зіткнення між протилежними соціальними групами, течіями в суспільстві, протистояння» [9, Т. 1. С. 175]. Словник української мови сутність терміну «боротьба» в його соціальному значенні закріплює як «активне зіткнення між протилежними соціальними групами, станами, протилежними суспільними напрямками, течіями тощо; діяльність, що має на меті подолати або знищити кого-, що-небудь» [7, Т. 1. С. 45].

Отже можна зробити висновок, що терміни «боротьба» і «протидія» належать до узагальнених термінів, що у своїй сутності означають вчинення дії супротив чомусь/комусь протилежному. Термін «боротьба» порівняно з «протидією» означає активне зіткнення протилежних сторін, а другий – процес діяльності всупереч загрози. Змістовна сутність самих дій у визначенні понять не розкривається, що обумовлює необхідність проведення їх аналізу.

Так, О.М. Бандурка та О.М. Литвинов, досліджуючи проблеми боротьби зі злочинністю в аспекті її організації, дійшли до висновку, що «боротьба зі злочинністю дійсно є одним із видів соціальної діяльності, одним із основних завдань проведення якої виступає протидія цьому негативному явищу. Зрозуміло, що вона потребує належної організації, що, у свою чергу, вважається найважливішою умовою її ефективності» [10, с. 17]. Розкриваючи поняття та сутність системи організації протидії злочинності, її ознаками вони визначають: «1) діяльність державних органів, інститутів громадянського суспільства, організацій і фізичних осіб у межах їхніх повноважень, спрямована проти злочинних посягань; 2) метою протидії є мінімізація та (або) ліквідація наслідків злочинної діяльності; 3) може здійснюватися як за допомогою ранньої (профілактичної) запобіжної діяльності, спрямованої на виявлення й подальше усунення причин протиправної (злочинної) діяльності, так і за допомогою боротьби, спрямованої на виявлення, запобігання, припинення, розкриття та розслідування злочинів» [11, с. 173].

Зазначені ознаки відмічає І.В. Гора, яка досліджуючи у своїй монографії 2022 року проблеми діяльності СБУ з протидії тероризму, що є актуальною загрозою і для об'єктів критичної інфраструктури, зазначає, що «у загальному розумінні «протидія» означає діяльність людини, групи людей, організації людей, осіб, котрі входять до певних підрозділів тощо за спільним планом з метою зупинення або створення неможливості для діяльності інших людей, результати якої вважають небажаними, шкідливими, злочинними. Отже, і злочинна діяльність, і діяльність з протидії їй передбачають певну людську діяльність та її протилежну спрямованість. Протидію злочинності авторка дослідження визначає як «діяльність держави та її органів, суспільства, спрямовану проти злочинності з метою її стримування, мінімізації шляхом усунення або нейтралізації причин і умов, що її породжують». У широкому сенсі «протидію» вона формулює як «сформовану систему заходів державних органів, громадських організацій і суспільства, спрямованих проти кримінального правопорушення на національному рівні, або як систему державних заходів правового, інституціонального й функціонального характеру зі створення нормативної бази протидії кримінальним правопорушенням й державних структур її застосування, а також встановлення й усунення причин кримінальних правопорушень». Вчена розглядає механізм протидії як «сукупність організаційних, управлінських, законодавчих, правоохоронних та правозастосовних інструментів прогнозування, попередження й нейтралізації соціально-політичних чинників,

що зумовлюють кримінальне правопорушення» [12, с. 85-86].

О.М. Литвинов вважає, що «протидія злочинності – це особливий інтегрований, багаторівневий об'єкт соціального управління, що являє собою різноманітну за формами діяльність, відповідних суб'єктів (державних, недержавних органів та установ, громадських формувань і окремих громадян), які взаємодіють у вигляді системи різнорідних заходів, спрямованих на пошук шляхів, засобів та інших можливостей ефективного впливу на злочинність з метою зниження інтенсивності процесів детермінації злочинності на усіх рівнях, нейтралізації дії її причин та умов для обмеження кількості злочинних проявів до певного рівня» [13, с. 136].

В.М. Куц, досліджуючи проблеми протидії злочинності, сутність протидії злочинності бачить у соціально-управлінській діяльності, що охоплює реалізацію громадських і приватних ініціатив та кримінально-юстиційних зусиль, спрямованих на утримання злочинності в соціально прийнятних межах, зміст якої становлять запобігання таким правопорушенням і взаємопов'язані безперервні процеси правового реагування на них» [14, с. 109].

О.О. Юхно, ведучи мову про протидію злочинності й визнаючи доцільність застосування термінів, вважає хибним використання в цьому контексті термінів «боротьба», «війна» і розглядає їх як спадщину радянського минулого, коли в основі ідеології лежала теза про необхідність класової війни та виправдовувалися репресії [15, с. 169].

Відзначаємо, що терміни «злочинність» і «злочин» тривалий час є центральним поняттями як у законодавчому вимірі, так і в теоретичних положеннях наук кримінології та криміналістики. Серед науковців залишається поширеним визначення терміну «злочинність» як «суспільно небезпечне явище, яке охоплює всю сукупність посягань на суспільні відносини, що охороняються кримінальним законодавством у певному просторі й часі. Поняття «злочинність» відображає статистично узагальнену множину конкретних злочинних подій (у кримінальному праві) або саме існування її як об'єктивно діючого суспільно небезпечного явища (у кримінології) [16].

Отже, підсумовуючи зазначене вище, можемо зробити поточний висновок, що «злочинність» у контексті авторського предмету дослідження, це цілісний показник, який відображає сукупність вчинених кримінальних правопорушень на об'єктах критичної інфраструктури України за певний період часу.

Зауважимо, що використання терміну «кримінальне правопорушення» має давню історію у міжнародних документах і практиці

Європейського суду. Зокрема в положеннях п. 2 ст. 7 Європейської конвенції «Про захист прав людини та основоположних свобод». «Нікого не може бути визнано винним у вчиненні будь-якого кримінального правопорушення на підставі будь-якої дії чи бездіяльності, яка на час її вчинення не становила кримінального правопорушення згідно з національним законом або міжнародним правом. Також не може бути призначене суворіше покарання ніж те, що підлягало застосуванню на час вчинення кримінального правопорушення. Ця стаття не є перешкодою для судового розгляду, а також для покарання будь-якої особи за будь-яку дію чи бездіяльність, яка на час її вчинення становила кримінальне правопорушення відповідно до загальних принципів права, визнаних цивілізованими націями» [17]. На вітчизняному нормативному рівні термін «кримінальне правопорушення» вперше був закріплений у положеннях Концепції реформування кримінальної юстиції України [18]. Згодом, він знайшов своє закріплення у Кримінальному процесуальному кодексі України [2]. Пізніше, законами від 16 травня 2013 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення законодавства у відповідність з Кримінальним процесуальним кодексом України» та від 22 листопада 2018 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень (із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 3 грудня 2019 року № 321-IX)», до Кримінального кодексу України були внесені зміни, зокрема і термінологічні в частині заміни терміну «злочин» на «кримінальне правопорушення» [3]. Відповідно до п. 1 ст. 11 законодавець закріпив, що «Кримінальним правопорушенням є передбачене цим Кодексом суспільно небезпечне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення. Згідно п. 1 ст. 12 «Кримінальні правопорушення поділяються на кримінальні проступки і злочини». У свою чергу, поняття словосполучення «кримінальний проступок» наразі закріплене як «передбачене цим Кодексом діяння (дія чи бездіяльність), за вчинення якого передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі не більше трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або інше покарання, не пов'язане з позбавленням волі». Злочини поділяються на нетяжкі, тяжкі та особливо тяжкі....» [19]. Звертаємо увагу, що визначення поняття терміну «злочин» законодавець не закріпив. Вважаємо необхідним і можливим вирішити цю проблему у проекті нового Кримінального кодексу України [20]. Ґрунтуючись на положеннях Великого тлумачного словника су-

часної української мови [8, с. 1102], Юридичної енциклопедії [21, с. 48] та Великої української кримінологічної енциклопедії [22, с. 339], підтримуємо запропоноване в проекті оновлене поняття терміну «кримінальне правопорушення» як «протиправне діяння, яке відповідає складу злочину чи проступку, передбаченого цим Кодексом» [19].

Враховуючи наведене вище можемо зробити поточний висновок, що «протидія кримінальним правопорушенням» – це комплекс визначених законодавством України видів соціально-управлінської та юридичної діяльності суспільства й держави, яка зорганізується повноважними, спеціалізованими та іншими суб'єктами правоохоронної системи з метою впливу на детермінанти кримінальних правопорушень, чим забезпечується захисту відповідної сфери суспільних відносин.

З приводу зазначеного М.А. Погорецький робить висновок, що до змісту юридичної діяльності, її окремих різновидів та будь-якої людської діяльності загалом потрібно зарахувати її суб'єктів, мету, завдання та конкретні дії (заходи) [23, с. 153].

З метою підтвердження наведеного висновку проаналізуємо правові засади діяльності СБУ з «протидії кримінальним правопорушенням» на об'єктах критичної інфраструктури. Відзначаємо, що в Україні основою для формування державної політики у всіх сферах діяльності є Конституція України. Згідно ст. 3 Основного Закону «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека – найвища соціальна цінність в Україні» [24]. Існування та розвиток держави залежить від проведення ефективної, цілеспрямованої державної політики захисту національних інтересів. Реалізація цієї норми Конституції України – головна ціль державної політики національної безпеки». Логічним зазначеному є положення п. 5 ст. 1 Стратегії національної безпеки України про те, що «захист прав, свобод і законних інтересі громадян України» є пріоритетом національних інтересів України та забезпечення національної безпеки [25]. Відповідно до п. 13. ст. 1 «Об'єкти критичної інфраструктури – об'єкти критичної інфраструктури, системи, їх частини та їх сукупність, які є важливими для економіки, національної безпеки, та оборони, порушення функціонування яких може завдати шкоди життєво важливим національним інтересам». Відповідно до п. 1 ст. 1 Закону України «Про критичну інфраструктуру» її «безпека» це «стан захищеності критичної інфраструктури, за якого забезпечуються функціональність, безперервність роботи, відновлюваність, цілісність і стійкість критичної інфраструктури», а «захист критичної інфра-

структури» це «всі види діяльності», ... спрямовані на своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізацію загроз безпеці об'єктів критичної інфраструктури, а також мінімізацію та ліквідацію наслідків у разі їх реалізації» [1].

Відповідно до ст. 14 Закону України «Про критичну інфраструктуру» суб'єктами національної системи захисту критичної інфраструктури в Україні визначено передусім державні органи – Кабінет Міністрів України, Апарат Ради національної безпеки і оборони України та інші [1]. З поміж зазначених суб'єктів лише СБУ, як державний органом спеціального призначення з правоохоронними функціями, що забезпечує державну безпеку України, уповноважена на застосування спеціальних сил, засобів, видів, форм і методів діяльності [26]. Підтвердженням зазначеному є закріплене у ст. 18 Закону України «Про критичну інфраструктуру» положення про те, що «Діяльність... Служби безпеки України, як одного з суб'єктів національної системи захисту критичної інфраструктури, ...здійснюється в рамках, визначених цим Законом, та у порядку, встановленому законами України, що регламентують правові засади організації та діяльності зазначених у цій статті органів» [1]. Відповідно до п. 2 ст. 2 Закону України «Про Службу безпеки України», до завдань спецслужби входять «попередження, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень проти миру і безпеки людства, тероризму та інших протиправних дій, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України» [26, 27, с. 18-19].

Враховуючи наведене вище ми вважаємо, що відповідно до нормативно-правового закріплення компетенції СБУ, одним з функціональних напрямів соціального призначення діяльності спецслужби, як суб'єкта національної системи захисту критичної інфраструктури України, є протидія кримінальним правопорушенням на об'єктах критичної інфраструктури, що реалізується шляхом попередження, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень з метою впливу на детермінанти кримінальних правопорушень, чим забезпечується захист критичної інфраструктури.

Підсумовуючи викладене відзначаємо, що з повагою ставимося до наукових здобутків учених, які свого часу вирішували у рамках предметів своїх досліджень наукові проблеми, що характерні для протидії СБУ кримінальним правопорушенням на об'єктах критичної інфраструктури. Звісно, що перелік розглянутих у статті питань не є вичерпаним і дослідження обраної теми продовжиться в подальших наукових розвідках автора, зокрема, наступним кроком наукового дослідження стане розробка проблематики змісту діяльності виконання

завдань: попередження; виявлення; припинення; розкриття кримінальних правопорушень Службою безпеки України кримінальним правопорушенням на об'єктах критичної інфраструктури.

Висновки. Проведеним аналізом доведено, що терміни «протидія кримінальним правопорушенням», «злочин», «кримінальний проступок», «боротьба із злочинністю», «протидія злочинності», «протидія злочинам» є діалектично взаємопов'язаними, але вони не є тотожними за своєю сутністю. Боротьба зі злочинністю на об'єктах критичної інфраструктури України є видом соціальної діяльності, одним із основних завдань проведення якої виступає протидія кримінальним правопорушенням.

Пропонуємо закріпити визначення поняття терміну «протидія кримінальним правопорушенням» у контексті діяльності Служби безпеки України на об'єктах критичної інфраструктури, як об'єкт соціального управління, що представляє собою специфічну діяльність спецслужби у взаємодії та координації з іншими суб'єктами національної системи захисту критичної інфраструктури в Україні із застосування передбачених законодавством спеціальних сил, засобів, видів, форм та методів діяльності, що зорганізується на підставі, в межах повноважень, компетенції та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України, у вигляді системи виконання завдань: попередження; виявлення; припинення; розкриття кримінальних правопорушень, спрямованих на пошук шляхів, засобів та інших можливостей ефективного впливу на кримінальні правопорушення з метою зниження інтенсивності процесів їх детермінації на усіх рівнях та стадіях, а також нейтралізації дії їх наслідків, забезпечуючи при цьому захист критичної інфраструктури.

Змістом протидії Служби безпеки України кримінальним правопорушенням на об'єктах критичної інфраструктури є унормована законодавством діяльність спецслужби із застосуванням спеціальних сил, засобів, видів, форм та методів, яка спрямована на виконання завдань: попередження, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень на об'єктах критичної інфраструктури України, з метою забезпечення захисту критичної інфраструктури.

Подальше використання отриманих у ході наукового дослідження результатів вбачаємо в підготовці пропозицій щодо закріплення на законодавчому рівні поняття «протидія кримінальним правопорушенням» у контексті діяльності Служби безпеки України на об'єктах критичної інфраструктури в Законі України «Про Службу безпеки України», а також відомчих нормативно-правових актах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про критичну інфраструктуру: Закон України від 16.11.2021 р. № 1882-IX: станом на 01.01.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20#Text> (дата звернення: 18.05.2024).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. Редакція від 19.05.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 18.05.2024).
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень (Із змінами, внесеними Законом №321-IX від 3 грудня 2019 року): Закон України від 22.11.2018 року № 2617-VIII: Редакція від 03.07.2024 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2617-19#Text> (дата звернення: 28.05.2024).
4. Черняк А.М. Протидія злочинам у сфері міжнародного студентського обміну оперативними підрозділами: проблеми теорії та практики: монографія. К.: Нац.акад. СБУ. 2018. 298 с.
5. Новицький Г.В. Теоретико-правові основи забезпечення національної безпеки України: Монограф. К.: Інтертехнологія. 2008. 496 с.
6. Новицький В.Г. Формування загальної теорії безпеки: теоретичні витоки досліджень національної безпеки України. *Збірник наукових праць НА СБ України*. 2006. № 15. С. 29–37.
7. Словник української мови: в 11 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І.К. Білодіда К.: Наукова думка. 1970–1980.
8. Великий тлумачний словник сучасної української мови. / голов. ред. В.Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ Перун, 2005. С. 1736.
9. Новий тлумачний словник української мови. У 4 т. Т. 1. Київ : Вид. Аконіт, 2001.
10. Бандурка О.М. Боротьба зі злочинністю в аспекті її організації. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2015. № 3. С. 9–19. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkauk_2015_3_3.
11. Бандурка О.М. Система протидії злочинності: поняття та сутність. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2015. № 2 (10). С. 168–177. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkauk_2015_2_17.
12. Діяльність Служби безпеки України з протидії тероризму: оперативні, процесуальні та криміналістичні аспекти : монографія / І.В. Гора, В.А. Колесник, В.В. Малюк, О.С. Старенький, Є.Ф. Тищенко, В.О. Ходанович, А.М. Черняк, Я.І. Щербина. Київ : 7БЦ, 2022. 540 с.
13. Кримінологічний довідник: довідкове видання / за наук. ред. д-ра юрид. наук, професора, академіка НАПрН України Бандурки О.М.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, професора Джужі О.М. і д-ра юрид. наук, професора Литвинова О.М. Харків: Золота миля, 2013. С. 277.
14. Куц В.М. Протидія злочинності: сутність і зміст. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2016. № 4. С. 104–112.
15. Юхно О.О. Визначення, понятійний апарат і сутність протидії злочинності в Україні. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2016. № 2 (13). С. 163–172.
16. Лановенко І.П. Злочинність. Енциклопедія Сучасної України / Редкол. : І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. 712 с. URL: <https://esu.com.ua/article-16347>.
17. Європейської конвенції «Про захист прав людини та основоположних свобод» від 4 листопада 1950 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 30.05.2024).
18. Концепції реформування кримінальної юстиції України: Указ Президента України від 8 квітня 2008 року № 311/2008 URL: <http://www.rada.gov.ua/laws/show/3112008#Text> (дата звернення: 30.05.2024).
19. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. Редакція від 19.05.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 30.05.2024).
20. Новий Кримінальний Кодекс: Дипломатичної служби Європейського Союзу: URL: <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code>.
21. Юридична енциклопедія: В 6 т. /Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) ті ін. К.: Укр. енцикл. 1998. Т. 4. С. 720.
22. Велика українська кримінологічна енциклопедія. У 2 т. Т. 1: А-Л / редкол.: В.В. Сокурено (голова), О.М. Бандурко (співголова) та ін. наук. ред. О.М. Литвинов. Харків : «Факт». 2021. 853 с.
23. Погорецький М.А. Функціональне призначення оперативно-розшукової діяльності у кримінальному процесі: Монографія. Х.: Арсіс ЛТД, 2007. С. 576.
24. Конституція України: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 30.05.2024).
25. Про Стратегію національної безпеки України: Указ Президента Украї-

- ни від 14.09.2020 р. № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037> (дата звернення: 30.05.2024).
26. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII: *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1992, № 27, ст. 382: станом на 02.08.2023 р.: URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 28.05.2024).
27. Бандурка О.М., Литвинов О.М. Стратегія і тактика протидії злочинності: монографія. Харків : НікаНова, 2012. 318 с.